

Rudarji zahtevajo šesturni delavnik.

Na konvenciji v Indianapolisu je bilo zaključeno, da se vprašanje stavke 1. aprila takoj predloži članom na splošno glasovanje. Konvencija je bila končana med viharjem protestov proti Lewisu. Howat je izgubil bitko s 118 glasovi. Kako so okrožja glasovala? Illinoiski rudarji bodo še nadalje podpirali svoje brate v Kansasu.

Indianapolis, Ind. — Delegatje Illinoiskih rudarjev, ki so bili na konvenciji rudarske organizacije U. M. W. of A., so v nedeljo imeli konferenco, na kateri so se obvezali, da bo okrožna organizacija v Illinoisu nadaljevala finančno podporo rudarjem v Kansasu, ki so v boju na strani Howata, najkasneje do 1. aprila. Na sestanku je bilo več drugih delegatov, ki so v govorih ostro kritizirali Lewisa in njegovo klico zaradi udarca, ki ga je dala Lewisova frakcija kansaskim rudarjem.

Poimensko glasovanje glede Howatovega prijava zoper izobčenje iz unije je izpadlo po okrožjih kot sledi:

Pennsylvania, distrikt št. 1: Lewis 176, Howat 147 glasov.

Pennsylvania, distrikt št. 2: Howat 114, Lewis 81.

Pennsylvania, distrikt št. 5: Lewis 224, Howat 133.

Pennsylvania, distrikt št. 7: Lewis 114, Howat 8.

Pennsylvania, distrikt št. 9: (antracitno okrožje): Lewis 208, Howat 21.

Ohio, distrikt št. 6: Lewis 255, Howat 146.

Indiana, distrikt št. 8: Lewis 15, Howat 0.

Washington, distrikt št. 10: Lewis 21, Howat 4.

Iowa: Lewis 49, Howat 31.

Kansas, distrikt št. 14 (Lewisova organizacija): Lewis 63, Howat 9.

Colorado, distrikt št. 15: Lewis 18, Howat 9.

Maryland: Lewis 24, Howat 0.

Illinois, distrikt št. 12: Howat 899, Lewis 23.

Indianapolis, Ind. — Delegatje izredne konvencije rudarjev so pred zaključkom zborovanja zadnji soboto dodali novi pogodbi točko, ki zahteva šesturni delavnik in pet dni dela v tednu. Točka meznega odbora, ki je določala "osem ur dela pod zemljo," je bila zavrnjena.

Konvencija je sprejela priporočilo meznega odbora, da rudarji s splošnim glasovanjem odločijo o vprašanju stavke 1. aprila, ako operatorji ne podpišejo nove pogodbe do tega dne. Priprave za referendum bodo takoj izvršene in rudarji na vseh poljih mehkega in trdega premoga bodo glasovali prihodnji mesec.

Delegatje so tudi odobrili točko, da sedanja mezda na poljih mehkega premoga se ne sme znižati. Rudarji na polju trdega premoga morajo dobiti povišanje mezde za dvajset odstotkov pri delu od tone in eden dolar na dan pri dnevnem delu.

Za delo čez šest ur morajo rudarji prejeti šesturno mezdo, ki mora biti polovico večja, za delo ob nedeljah in praznikih pa dvojno mezdo. Druga točka v novi pogodbi se glasi, da morajo biti rudarji tedensko plačani. Takozvana "kazenska točka", ki določa denarno kazen za kršenje pogodbe bodisi s strani rudarjev ali družb, je odpadla.

O točki šesturnega delavnika je bila vroča debata. Večina okrožnih predsednikov, ki so člani meznega odbora, je pobijala točko. Philip Murray, podpredsednik in Fred Mooney, predsednik okrožne organizacije v West Virginiji, sta vodila debato proti šesturnemu delavniku. Mooney je dejal, da se boji, da bo ta zahteva škodila rudarjem kakor pa koristila, "kajti javno mnenje se je naklonjeno krajšemu delavniku."

(Dalje na 3. strani.)

MALO PRAVICE IMAJO ŽENE NA JUGU.

V TEM POGLEDU POSTOJI ŠE PRAVO FEVDALNO RAZMERJE.

Lastnina omožene žene je lastnina moža.

Washington, D. C. — V južnih državah Virginija, Louisiana, Florida, Mississippi in Maryland, v katerih je nekoč cvetela telesna sužnost, nimajo le zamoreci in delavci malo pravice, ampak pravice žene so precej omejene.

Narodna ženska stranka je izdala letak, v katerem se razpravlja o teh omejitvah, ki govorijo, da žena nima tistih pravic v južnih državah, ki jih njena sestra uživa v severnih. V omenjenih državah postojajo postavbe, ki spominjajo na fevdalno dobo, ko je bil grajski gospod ne le gospodar svojega posestva, ampak je bil tudi najvišja oblast v svoji družini.

Na pr. oče ima skoraj popolno oblast nad otroci, mati pa nobene.

Žena nima pravice si izbrati svoj dom ali pa določiti, iz katerih oseb naj obstoji družinski krog.

Lastnina omožene žene je lastnina njenega moža, ako žena ne more dokazati nasprotno.

Zakon o dedščinah je proti ženi.

Žene ne morejo biti izvoljene ali izbrane, da služijo kot poročnice.

Za žene ne postojajo enaki pogoji za vstop na vseučilišče.

Tu je navedenih samo del omejitev, kajti poleg teh postojajo še druge, ki govorijo, da enakopravnost žene še ni priznana v južnih državah. Počasi, zelo počasi se obrača kolo napredka v južnih državah in žene se bodo morale organizirati, ako hočejo odpraviti iz teh držav srednjeveški duh.

ALI DOBI NEW YORK GLASOVALNE STROJE?

Albany, N. Y. — Newyorská legislatura se je skrbno izogibala skozi več let zahtevi, da se v vseh večjih mestih države New York glasuje z glasovalnimi stroji. Zdaj se zdi, da je legislatura spremenila svoje mnenje. Odslek je priporočil, da se sprejme predloga, ki jo je predložil senator Tolbert iz New Yorka.

Tammanitski malopridneži so so že tako očitno kradli glasove, oddane za socialistične kandidate v New Yorku, da se je ta tatvina razvila v škandal in da je republikanska večina v legislaturi prišla do zaključka, da je treba nekaj ukreniti, da bo takih tatvin konec. Značilno je, da so vsi tammanitski proti glasovanju s stroji.

Predloga določa, da mora biti do 1. julija petnajst odstotkov od 2.711 volivcev v New Yorku opremljenih z glasovalnimi stroji. Do prihodnjih predsedniških volitev pa morajo vsa velika mesta imeti glasovalne stroje.

PREMIER

Chicago in okolica: V sredo nastalo morda dež in sneg. Meteo-

najoci se lahkaj vetrovi. Temperatúra v zadnjih 24 urah: najvišja 34, najnižja 28. Sonce izide ob 6.38, zaide ob 5.30.

FRANCIJA SPET ZAHTEVA, DA SE KONFERENCA ODLOŽI.

Poincaré je obvestil države, da njegova vlada ni pripravljena za zbor v Genovi 8. marca.

NOVE GOVORICE O PRAVILNIH KONFERENC.

London, 20. febr. — Uradniki v zunanem ministristvu so danes izjavili, da angleška vlada je proti preložitvi genovske ekonomske konference kljub vladni krizi v Italiji. Poifovna francoska vlada za odložitev konference ne bo dala ugodnega odgovora v Londonu.

Pariz, 20. febr. — "Temps", poluradno glasilo francoske vlade, poroča, da Francija ni pripravljena za ekonomsko konferenco ako se odpravi dne 8. marca. Njeni eksperti, ki študirajo program konference, ne bodo končali dela v treh tednih. Vseled tega je francoska vlada ponovno apelirala na Italijo, da se genovska konferenca preloži na poznejši čas; istočasno je Poincaré obvestil vse države, ki so se odzvale vabilu na konferenco, da Francija se ne bo mogla udeležiti konference, ako ne bo odložena.

V pariških diplomatskih krogih se razširja vest, da bo mednarodna konferenca premeščena iz Genove v Švico. Podlaga za to govorice je dala vladna kriza v Italiji, ki se je te dni poostрила. Bonomi je že drugič podal ostavko in nihče ne ve, kdo bo njegov naslednik. Mogoče se zgodi, da bo italijanski parlament razpuščen in vršile se bodo nove volitve. Vladna kriza v Rimu je zdaj največja ovira za obdržanje ekonomske konference na italijanskih tleh in lahko se zgodi, da bo premeščena v Ženevo.

Pariz, 20. febr. — V francoskih vladnih organih se je pojavila opozicija proti washingtonskemu paktom. Nastopili so vojaški kritiki, ki zahtevajo, da francoski parlament zavzame pogodbo za omejitev bojnih mornaric. Poročnik Reboul piše, da Francija mora imeti 255.000 ton dretnat, 240.000 ton križark in 240.000 ton podmornikov.

ALI RUSSEL USTVARI SO GLASJE NA HAITIJU?

Washington, D. C. (Federated Press). — Brigadni general John H. Russell, katerega je predsednik Harding imenoval svojim zastopnikom, da preišče na otoku Haitiju pritožbe in napravi spravo, da tisti Russell, ki je tam zapovedoval, ko so se Haitijanci najbolj pritoževali.

Russell ni bil pozvan pred senatni odslek, da zasliši o raznih razmerah in dogodkih na Haitiju. Zakaj ni bil pozvan, ni bilo nikdar povedano.

Ko je bil Russell zapovednik na Haitiju, je zanesel plemensko vprašanje celo v cerkev. Načelnik njegovega štaba je šel k škofu in je naročil posebej mašo za pomorsko pehoto in mornarico, da ne bodo skupaj z zamorskimi domaćini pri obhajilu. Belopolne žene, ki so bile prijateljice Haitijčanov, niso imele vstopa do belopolnega oficirskega krožka.

Nekateri zdaj zvedavo vprašujejo, kakšno spravo napravi Russell.

LITVINSKA SE ŽELI UDELEŽITI GENOVŠKE KONFERENCE.

Washington, D. C. — Litvinska oficijelna tiskovna služba naznaja, da se litvinska vlada trudi, da se udeleži genovske konference, ker se geografično nahaja med Rusijo in Nemčijo.

Dalje naznaja, da je litvinska zakonodajna zbornica odobrila zapisnik trajnega mednarodnega razsodišča.

SENATOR LA FOLLETTE JE OŽIGOSAL PACIFIČNI PAKT.

Milwaukee, Wis. — Senator La Follette je v nedeljo na javnem shodu neusmiljeno trgal pogodbo pacifične entente, katere zdaj čaka na ratifikacijo v senatu. Rekel je, da pacifični pakt ima samo eden cilj: utrditi imperijalizem in mu podvreči ves svet. La Follette je dejal, da Harding ni nič boljši Wilsona in facifična pogodba je delo "privilegiranih vandalov, ki so osvojili sleherni vejo naše vlade in ki zdaj izrabljajo vlado za zaščito njihovega ogromnega bogastva, katerega so pripolili."

DIJAKI SO SE PRIČELI BRIGATI ZA POLITIKO.

ZASTOPNIKI DIJAKOV SO IZROČILI REZOLUCIJE V BELI HIŠI.

Resolucije se nanašajo na sunajo politiko Združenih držav.

Washington, D. C. (Federated Press). — Dozdaj se ameriški univerzitetni dijaki niso dosti brigali za politiko, ampak svoj čas so porabili za razne športne igre in vaje. Zdi se pa, da prihaja nov duh med ameriške vseučilišnike, kajti v Beli hiši se je zgledala deputacija ameriških vseučilišnikov, zastopajoča tri sto tisoč dijakov, ki študirajo na 250 univerzah in učiliščih. Delegacija je prinesla s sabo resolucije, ki so jih sprejeli dijaki in ki se nanašajo na sedanje pogodbe in znižanje oroževanja na suhem in na morju. Resolucije zahtevajo, da se znižanje oroževanja na suhem in na morju trajno izvršuje. Dalje priporočajo, da se Združene države udeležijo konference v Genovi, da se Evropa zopet gospodarsko vpostavi. Mnogo lokalnih resolucij pa priporočajo obnove prijateljskih stikov z Rusijo.

Kako so se pričeli ameriški dijaki organizirati in brigati za javno življenje in tako posnemati dijake v Evropi in Orientu, pokazujejo vprašanja, ki so bila dijakom predložena, da izrečejo o njih svoje mnenje:

1. Ali se naj Združene države pridružijo ligi narodov?

2. Ali naj se mesto nje vpostavi društvo narodov?

3. Ali naj se udeležimo konference v Genovi? Ako naj gremo, kakšna naj bo cena?

4. Ali naj se prizna ruska vlada?

5. Ali naj se sestradani Avstriji dovoli moratorij?

6. Ali naj ertamo zavezniški dolg na podlagi pogojev? Kakšnih pogojev?

7. Ali naj priznamo Daljnovoždno republiko?

8. Ali naj Filipinsko otočje postane svobodno in se naj nevtralizira?

9. Ali naj se ameriške čete umaknejo iz Nemčije?

Dijaki so razpravljali na univerzah in o drugih domačih vprašanjih. Debatirali so o vojaškem vezbanju na univerzitetah in učiliščih, o izločanju diplomatskega zbora, da se izboljšajo svetovni razmere, o znižanju mornariškega graditvenega programa brez obzira na določbe v sedanji pogodbi, o izpremenitvi politike za varstvo ameriškega kapitala, naloženega v tujememstvu.

Član delegacije je bil tudi nek Denbyja, mornariškega tajnika.

ŽENE SO SE NAVELIČALE POLITIČNEGA ŽIVLJENJA.

Three Oaks, Mich. — Mrs. Maude Arnold in Mrs. Helen Ludke, občinski svetovalki, sta razgledali. Rekli sta, da je bolj prijetno čistiti in snaziti hišo, kuhati in pomivati posodo, kot pa sedeti v občinskem svetu in brigati se za stvari drugih ljudi, poleg še biti grajan na krivičen način od vseh strani.

NOV PRITISK ANGLIJE NA REBELE V EGIPTU.

Smrtne kazen za slehernega Egipčana, ki ne odda strelnega orožja v štirih dneh.

POJAČANJE BRITSKE ARMAD V INDIJI.

London, 20. febr. — Brzojavka iz Kaira sporoča, da je bil izdan ukaz vsem rebelnim domačinom, da morajo oddati strelno orožje v štirih dneh. Kdor se ne pokori povelju, bo postavljen pred vojno sodišče in kazen je smrt.

London, 20. febr. — "Daily Mail" je objavila vest iz Kaira, da je vlada v Egiptu odredila splošno razoroženje egiptovskih nacionalistov. Odredba sloni na nekem "razkritju" splošne zarote zoper življenja Angležev v Egiptu.

Vlada je "razkrila", da so rebeli sklenili ustreliti dnevno po enega Angleža dokler ne bo Zaglul paša, vodja egiptovskih nacionalistov, izpuščen na svobodo. Zaglul je interniran nekeje na Malti.

"Razkrije" je naredilo veliko paniko med Angleži v Egiptu in takoj na to je sledila odredba vlade, da morajo nacionalisti oddati strelno orožje v štirih dneh, ako ne, bo sleherni aretiran in obsojen na smrt.

Delhi, Indija, 19. febr. — General Henry S. Rawlinson, vrhovni poveljnik britskih čet v Indiji, je danes rekel v razgovoru z žurnalisti, da je treba angleško armado v Indiji precej povečati, kar se je tudi že zgodilo.

Britska armada je bila pojačana zaradi tega, ker postojajo nevarnost revolucije. Ghandijeva kampanja za nekooperiranje je poimenovala generala Rawlinsona izpodtela, in ko bolj agresivni indijski elementi spoznajo, da ne opravijo nič s pasivno resistenco, se bodo lotili vstaje z orožjem. Možnost je, da revolucionarji oborože 130.000 mož, hrabrih bojevnikov — in za to možnost Anglija že pripravlja.

KONVENCIJA NATIONAL FRATERNAL KONGRESA.

Deset milijonov članov v podpor-nih organizacijah zastopanih na zborovanju.

Chicago, Ill. — Letna konvencija National Fraternal Congressa je bila odprta v ponedeljek v tukajšnjem hotelu Sherman. Zastopanih je 93 podpornih organizacij, ki imajo skupaj okrog deset milijonov članov širom Združenih držav in Kanade.

Konvencija bo trajala tri dni in razdeljena je v pet zasedanj. Prvi dan so zborovali predsedniki podpornih organizacij, drugi dan (to je danes) zborujejo tajniki in nato sledijo seje zdravniških ravnateljev, urednikov glasil podpornih organizacij in končno pravnih zastopnikov.

V ponedeljek zvečer so imeli delegatje velik banket v omenjenem hotelu. Med zborovanjem se vršila kratka predavanja o predmetih, ki so na dnevnem redu. Dr. John Dill Robertson, prejšnji zdravstveni komisar v Chicagu, je predaval o tuberkulozi na seji zdravniških ravnateljev.

Slovenska narodna podpora jednota, ki je tudi članica N.F.C., je bila na seji predsednikov, ki se je vršila večer, zastopana po br. gl. predsedniku Vincentu Cainkarju.

UMORJENEGA DEKLETA SO NAŠLI V OBNEM JARKU.

Camden, N. J. — Blizo ceste, ki vodi do mesta ob Kaighnovi cesti prek Cooperjevega potoka, so našli truplo mlade in neopoznane žene. Okoli vrata je imela znamenje. Okoli prstnih vtisov. Opaziti je bila sled avtomobila in dveh možkih, ki je vodila do mesta, kjer so našli truplo.

ODBORNIKI UNIJE BODO UBITI, AKO NE RAZPUSTE ORGANIZACIJE!

Seattle, Wash. — (Federated Press). — Izvrševalni odbor Mednarodne unije lesnih delavcev je prejel poročilo o brutalnem napadu na organizatorja te unije J. W. Perkinsa v Mendenhallu, Miss.

Perkins javlja, da je bil osebnost napaden od uradnikov Gullidge Lumber kompanije, ki so ga pretepli in zapodili iz mesta. Predsednik družbe je dejal Perkinsu: "Vi ste zadnji organizator, ki je bil samo tepen. Prihodnji organizator bo ubit. Pišite vašim odbornikom, da naj razpuste organizacijo. Unija mora erkniti ali pa bodo njeni odborniki ubiti!"

Tako je demokracija nagradila delavce!

PRIVATNI GRABEŠKI INTERESI SO NA DELU.

ODEBRATI ŽELE VODNE SILE V DRŽAVI NEW YORK EASTONJ.

Najeli so odvetnike, da zanje pre-takajo solse v glavnem mestu.

Albany, N. Y. — Razne družbe so se polastile vodnih sil takih rek, ki so pod državno kontrolo, in izrabljajo skozi več let te vodne sile v svojo korist, ne da bi plačale en cent odškodnine. Ustanovile so se nove družbe, ki bi tudi rade izrabile vodne sile, ali stare družbe jim delajo ovire in tekoče, ker so praktično kar bihi-nič meninile monopolizirale vodne sile.

Pred legislaturo je zdaj predloga, ki določa, da morajo družbe za uporabo vodne sile plačati odškodnino. Komaj so družbe izvedele za to dejstvo, so poslale svoje dobro plačane odvetnike v Albany, da tam delajo v njih interesu. Advokatje so prišli in zdaj tukaj plakajo, ako se uvede postava, ki določa plačevanje odškodnine za izrabljenje vodne sile, da bodo družbe bankrotne, kajti postava je tako trda, kakor da se odredi zaplenitev premoženja družb, katere zastopajo.

To je višek advokatske nesramnosti in grabeških privatnih bizniških interesov.

Ellis J. Staley, najvišji sodnik in bivši državni komisar za konzerviranje naravnega bogastva, je povedal tem parlamentarnim zakulisnikom, da so družbe skozi leta in leta nosile najlepšo slano-domov, zdaj je pa prišel čas, da država iztigne iz te slanine tudi zase malo masti.

Ko so odvetniki že dalj časa argumentirali, da naj nikar ne motijo njih družb, so priznali, da so porabili več vode, kot je dovoljeno v poslovnici in da niso plačali centa za izkoriščanje vodne sile.

Poslovnoce za trajno ukoriščenje vodnih sil je dobilo šest družb, samo dve družbi sta pa pričeli obratovati. Ti družbi sta Niagara Falls Power kompanija in St. Lawrence Transmission kompanija. Nekateri neporabljene poslov-nice so bile izdane pred pet in dvajset leti in porabljene niso bile za drugo, kot da druge kompanije z resno voljo, niso mogle izrabiti vodne moči.

PREDLOGA ZA OMEJITEV BREZPOSELNOTI PORAZENA V SENATU.

Washington, D. C. — Senatska zbornica je zavrgla predlogo senatorja Kenyona za preprečitev brezposelnosti v periodah industrijalne depresije. Kenyon je predlagal, da zvezna vlada zadrži razna javna dela v takozvanih dobrih časih in jih izvrši v dobah industrijalne krize. Tako da bodo delavci, ki so odsovljeni iz tovarni, lahko zaposleni pri javnih delih. Senat je predlogo za tako spremeni, da je Kenyon izjavil, da rajši vidi poraženo kot sprejeto.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawdala Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oglepanju n. p. (Feb. 28-22) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne utavi list.

AMERIŠKI MORNARJI ZAPUŠČAJO AMERIŠKE TRGOVSKE LADIJE.

Kdo se ne spominja klicev na ameriško mladino v vojnem času, da se naj posveti mornarskemu poklicu? Mladeničem, ki hočejo študirati navtika ali postati strojniki na ladijah, so slikali najlepšo bodočnost. Govorili in pisali so, da se ustanovi močna trgovska mornarica, ki jo ne bodo lastovali privatni bizniški interesi, ampak ta mornarica bo lastnina ameriškega ljudstva.

Tako je bilo do sklenjenega premirja. Ali komaj so bili privatni parobrodni in bančni interesi prepričani, da se iz premirja razvije mir, so pričeli pritiskati, da se ladje, ki jih lastuje ameriška vlada, prodajo privatnim parobrodnim interesom. To je bil prvi udarec, izvršen v interesu privatnih parobrodnih interesov in na škodo ameriškega ljudstva. Velebizniško časopisje je zdaj ravno tako pridno podpiralo privatne parobrodne interese, kakor je v vojnem času slikalo zlato bodočnost mladeničem, ki se posvetijo mornarskemu poklicu. Za tem udarcem so prišli drugi. Privatnim parobrodnim interesom je bil na potu La Folletov mornarski zakon in pričeli so kričati na glas, da je ta zakon treba odpraviti, če ne, ne morejo ameriške ladje delati konkurence ladijam drugih narodov. Zopet so jim pomagali pri tej agitaciji šmokavzarski listi, ki služijo tistemu, ki jih plača, nikdar pa ljudstvu. Preklje La Folletovega zakona pa ni lahka reč, dokler je La Follette, oče te postave, v senatu. In spremenili so taktiko.

Pritiskati so pričeli na plovbeni odbor, da se morajo mezde znižati. To se je zgodilo, toda ne brez odpora od strani mornarjev. Privatni parobrodni interesi so čakali s provokacijo, dokler ni bila gospodarska kriza tukaj. Izvali so stavko, ko so pričeli v tovarnah odpuščati delavce in so bili milijoni delavcev vrženi na cesto. Stavka mornarjev je bila izgubljena. Privatni parobrodni interesi so šli dalje in pritiskali še bolj na nadaljno znižanje mezd. In danes so res te mezde tako znižali, da lahko s njimi izhajajo le še kitajski in japonski mornarji ali pa Laskari ali Indijci.

Ta pritisk za znižanje mornarskih mezd je pa tudi rodil svoje sadove. Ameriški mornarji so pričeli zapuščati ameriške ladje kar trumoma. Kajti bolj je sedeti lačen na suhem, kot opravljati trdo in nevarno delo na morju za mezdo, ki se ne more imenovati še primerna napojnina.

Koncem leta 1920 je bilo rojenih Američanov še 51 odstotkov na ameriških ladijah. Minilo je dobro leto in ostalo jih le še petnajst odstotkov. Ravno tako pa zapuščajo naturalizirani državljani ameriške ladje. Koncem predlanskega leta je bilo 19 odstotkov naturaliziranih mornarjev na ameriških trgovskih ladijah. Zdaj najdemo na njih samo še štiri odstotke naturaliziranih državljanov. Še jasneje sliko dobimo, ako rečemo, da je bilo koncem predlanskega leta na ameriških ladijah, ki plovejo na oceanih, sedemdeset odstotkov od moštva Američanov, zdaj je pa samo devetnajst odstotkov Američanov. Američani nočejo več garati za parobrodni trust, ki je tako poslabšal razmere na ladijah, da v takih razmerah ne more živeti belopoltni mornar, še manj pa ameriški.

Tako izgleda patriotizem teh gospodov, ki tvorijo ameriški parobrodni trust. V eni roki imajo ameriško zastavo in mahajo z njo, drugo imajo pa stegneno, da pograbijo dolar, ne glede na to, od kje jim pade v roko.

STRAH PRED STARO ŽENICO!

Mati "Jones", stara okoli devetdeset let, je prišla v Mulberry, Kans., da obdržava shod za rudarje. Takoj so se zbrali vsi strahopetci in apelirali na župana Al Cunninghama, naj ji za božjo voljo prepove govoriti, če ne... Kaj bo, če ne prepove shoda? Ti strahopetci so najbrž mislili, ako bo stara žena govorila, da se odpre brezumno sredi Mulberryja in požre vse prijatelje Lewisa. Mati "Jones" je govorila, ker se župan ni oziral na prošnje strahopetcev, pa tudi zemlja se ni odprla in požrla tistih rudarjev, ki so zavratno naskočili svoje tovariše.

Zelo slabo vest so morali imeti ljudje, ki so prosili, da naj oblasti prepovejo govoriti vrli in pogumni ženi, ki se neustrašeno bori na stara leta za delavske pravice, ko drugi že zdravnej prenehajo stati v prvih vrstah.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J.
in čitateljev Prosvete.

Johnson City, Ill. — Po izjavi Lewisa, predsednika rudarske organizacije, se vidi, da mu je prišlo nekaj v glavo, kar so že davno prej povedali navadni člani organizacije. Nekateri ljudje so predlagali, da bi se združili železničarji in premogarji v svojih zahtevah. Lewis je bil velik protivnik take akcije in je skoro vedno napadal ljudi, ko so prišli s takimi predlogi na dan. Dasi je pogosto povedal, da bi taka akcija bila nasprotna zakonom Unije, je sedaj sam pozval vse predstavnike železničarskih organizacij na konferenco, da ukrepajo o skupni akciji.

Malo prepozno je spregledal mož, ki ne vem, kako mare gledati poštenim premogarjem v oči. Z nepremišljenim delovanjem je preprečil organizacijo v Alabama in Zapadni Virginiji in tako bi bilo s Kansasom, kjer pa ni mogel storiti drugega, jih je enostavno izključil iz unije. Sedaj uvideva perečo situacijo, pa gleda na skupno akcijo železničarjev.

125.000 članov naše organizacije je danes nezaposlenih že več mesecev. Otroci teh nezaposlenih članov so raztrgani, lačni in bos. Ostali, ki smo zaposleni, ne dobimo toliko, da bi se lahko pošteno preživljali, zato smo v dvomih, kako bomo vztrajali pri naših zahtevah.

Nsem za skupno akcijo, katero je delavstvo že pred svetovno vojno hotelo imeti. Industrijalna organizacija je bila ustanovljena leta 1905, a vsi uradniki strokovnih organizacij so se postavili proti taki organizaciji, katere pravila so dajala vso moč v roke članstva. To ni bilo dovolj voditeljem Ameriške delavske federacije, ki so verovali, da bo delavstvo v strokovnih organizacijah istotako izvajalo svoje zahteve. Pokazalo se je, da nismo v stanju doseči večjih uspehov, če smo razdeljeni v več strok.

Kako bo sedanja Lewisova akcija izpadla ne vem in se nič dobrega ne moremo nadejati, ker so delavski vodje preveč konservativni. Za take akcije bi bili potrebni ljudje, kot sta Debs ali Howat, ki se ne strašita pretenj in prepovedi od višje strani. Da Lewis ni za nas rudarje, se je dokazalo že prepoznato, zato bi bilo dobro, da bi šel poskusiti srečo kam drugam; nam je ni prišel v dvomimo, če jo bo kak drugi organizaciji. Hotel je biti prijatelj podjetništva in delavstva obenem, kar pa seveda ne gre.

Rudarji na konvenciji so danes razdvojeni in nezmotni za kakšno akcijo, ravnotako je pri železničarjih, kar smo opazili že leta 1919, ko je del železničarjev šel na stavko, drugi delal in so vodje organizacije sami iskali stavkokaze, kakor to dela danes Lewis po svojih pristaših v Kansasu. Delavci so tako pričeli izgubljati dobro voljo do svojih voditeljev in tako tudi do organizacije.

Že naprej vidim, kako bo po prvem aprilu; kakor sem videl leta 1919, kako bo po prvem novembru. Delavci, če hočejo, da bodo priznani za ljudi, se morajo predvsem rešiti svojih izdajalcev in prepuščati vodstvo organizacij v krepke in odločne roke, šele potem se bomo lahko nadejali kakšnega izboljšanja. — Anton Shragal.

Claridge, Pa. — Pred kratkom

se je pričelo v naši šoli poučevati naše otroke v slovenskem jeziku. Dvakrat na teden po eno uro po navadnem rednem pouku; sicer ne vem kdo poučuje, ker nisem polvedoval. Gotovo je, da mora biti to naš človek, ki se zanima za nas. Prizadeval sem se, da bi videl berilo, ki ga rabijo, ker jih pa otroci puste v šoli, je bilo to nemogoče. Tako vidite dragi rojaki, kako se zanimajo za nas v tej deželi, ne le da uči naše otroke angleškega jezika, s katerim imamo mi toliko stitnosti pri učenju, temveč naučili jih bodo tudi svojega materinega jezika, da bodo mogli prebrati poznejša leta naše časnike in knjige ter izražati svoje želje in misli v našem jeziku. Res hvala gre onemu, ki se je zaval pri šolnem odboru za nas, oziroma našo deo. Lepa stvar to, in znači, da mi Slovenci prevladujemo po številu v

naselbini, kakor tudi na dobrem glasu. Ali se morete ostali po drugih naselbinah z enakim pohvaliti? Gotovo ne!

Pred par dnevi sem videl novice v tujščinem lokalnem listu, da se je naš občinski odbor obrnil na upravnika Carnegiejeve zapuščine, kjer se preostaja par milijonov za razne knjižnice, s prošnjo, da se prispeva tudi naši občini nekaj tisočakov za stavbo javne knjižnice. Kot se sedaj čuje, se je odborovi prošnji ugodilo; videli smo že napravljen načrt za poslopje, v katerem bo obločena nam Slovenecem skoraj polovica. Zastopani bodo seveda tudi drugi takaj bivajoči narodi po njih številu in za služab za naše mesto. Tukajšnji Američani pravijo, da nam bodo še del njim prisojenega prostora prepustili. Prostor za stavbo je že izbran na najlepšem griču od koder bomo imeli lep razgled čez celo mesto in celo čez sosednje naselbine bomo lahko videli iz malega stolpiča. Bo li stavba iz opeke ali lesa, do sedaj še ne vemo, ampak, ako darovana vsota zadostuje, bi bilo priporočljivo, da se zida iz opeke ali iz cementnih blokov. Kot izgleda načrt, bode pritrilje in eno nadstropje, poleg tega še višina enega nadstropja za stolpič.

Vprašanje nastane, kako bomo napolnili nam odkazani del v knjižnici. Kje bomo dobili knjige in od kod? Gledali bomo, da jih kar največ dobimo, in pri tem bomo gledali na to, da trgovci v stari domovini, ki preže na naše dolaje, ne dobe niti enega centa od nas, pa še imamo s deskami zabiti nam odkazani del. Mi bomo gledali, da dobimo knjige za ceno kot se spodobi, če tudi imamo čakati na to deset let.

Tu nameravamo graditi cestno železnico iz Irwina mimo nas na sosednji Export. Stvar je sedaj gotova in se prične s pokladanjem tračnic v bližnji bodočnosti. Poleg tega se tudi bliži, da tudi iz Jeanneta, našega sosednjega mesta, napravijo stik v našem mestu. Sicer jim bo malo v nadlogo gričevje, ker so se pa odločili, da se njih kare snidejo v Claridgu z onimi iz Irwina, storili bodo svoje, četudi imajo tračnice položiti po zraku. Denarja imajo dovolj in za denar je dandanes mogoče narediti vse. Govorjenje o cestni železnici se bo torej uresničilo. To se bomo vozili, posebno še, ker se zniža vozšina s prvim aprilom na 5 centov za gotovo daljavo vožnje. Prihajali bodo tuje in v naših trgovinah pustili marsikak cent; konzurnarji se pripravljajo na reorganizacijo prodajalne in pravijo, da se ne bodo v bodoče dotaknili vplačanih deležev. S cestno železnico torej zopet nekaj pridobimo.

Se nekaj, kar vem, da je že ta ali oni od nas slišal, da namerava neka Pittsburska židovska družba postaviti v naši naselbini gledališče ali kino, kot se na kratko imenuje tako gledališče, v katerem bo prostora za 1000 oseb. Bo moderno napravljeno; z odrom za predstave in enovrstno galerijo za gledalce ob straneh. Ta vest seveda kaj dobro ne doni za nas, ker premeteni židje hočejo živeti na račun naših žepov; sicer pravijo, da bo navadna vstopnina le 7 centov, ampak večkrat 7 napravi stotake in še večje številke. Zato se že danes opozarja na splošen bojkot. Po sebnosti, ker sedanje tukajšnje kinogledališče ali "šoy" nam nudi vse ono, kar se nam od židov obljublja.

Pravijo, da smo mi "štole" in vse nfigoče se govori in misli o nas. Da, gotovo smo in še bomo, dokler bomo imeli priliko tako lepe novice v svet pošiljati. — John Batisti.

HOOVER NI PROTI MONOPOLU.

Washington, D. C. — Senator Norris, predsednik senatnega poledelskega odseka, je rekel, da Hooverjevo pismo odpravlja še to, kar je ostalo od Shermanovega protitrustovskega zakona. Senator Norris meni, da po Hooverjevem načrtu lahko velebiznis monopolira vse.

Norris je soglašal se senatorjem Kingom iz države Utah, da je najbrže sodišče v zadevi lenega trusta razsodilo vprav nasprotno.

Hoover je objavil pismo, v katerem pravi, da se justični tajnik Daugherty v tej zadevi strinja z njim. Senator Willis je pa naglašal, da Daugherty še ni napravil definitivnega kompromisa.

Delavčeva šola znanosti.

NEKAJ ZANIMIVOSTI O MARSU.

Profesor William H. Pickering, ki ima v oskrbi harvardsko astronomsko opazovalnico na Jamaiki, je pred kratkem zbral nekaj zanimivih podatkov o našem sosednjem svetu Marsu. Pickering, ki je posvetil Marsu precej svojega časa in opazovanja, ni povedal nič takega, kar bi navdušilo entuziaste, ki pričakujejo, da se vsak čas odpre občevanje z martičani.

V splošnem se smatra, da so na Marsu inteligentna bitja kakor ljudje na zemlji. Kakšna so ta bitja, koliko se razlikujejo od nas in dali bo kdaj mogoče priti v zvezo z njimi — to so vprašanja, ki morajo zanimati največjega duševnega zasnana. Veliko fantazij je že bilo spisanih o posetu zemlje po martičanih in obisku Marsa po zemljanih.

Pickering pravi, da je vprašanje inteligentnih bitij na Marsu zelo kočljivo, ampak nekakšno življenje je pa mogoče na tem planetu. In to je dovolj! Ako je življenje na Marsu, pa naj bo kakršnokoli, tedaj nam še vedno ostane upanje, da je to življenje v svojih najvišjih formah vendarle inteligentno. Ljudje spekulirajo o Marsu že stoletja in ga spoznavajo vedno bolj čim bolj se izboljšuje teleskop in drugi astronomski aparati. Danes obstoji cela organizacija astronomov, ki se pečajo samo z Marsom in ga opazujejo iz različnih krajev sveta ter izmenjujejo med seboj rezultate opazovanj in mnenj. Profesor Pickering je pred par leti naredil načrt za velikanski heliograf, s pomočjo katerega bi bilo mogoče signalizirati Marsu seveda s pogojem, če so na njem res razumna bitja in ako morejo toliko videti kot mi.

Čas mogoče pride, ko bodo zemljani v dnevnem občevanju z Marsom; ako ne dnevno, pa vsaj taktat, ko je planet samo 35 milijonov milj oddaljen od nas. In če se kdaj dosežejo sredstva za medplanetno potovanje s pomočjo zaloge konzerviranega kisika, pojde nedvomno prva ekspedicija na luno in potem na Mars. Letalo, ki leti sto milj na uro, bi doseglo Mars v štiridesetih letih, ako bi letelo ves čas z enako hitricio in s pogojem seveda, da ni med potjo nobene kolizije z meteorjem ali kakim drugim večjim telesom. Vođa ekspedicije, ki bi moral biti mlad, recimo fant pri dvajsetih letih, bi vzel s seboj nekaj krepkih enoletnih otrok obojega spola, ki bi ob času prihoda na Mars bili dozoreli moške in žene. Tam bi stvar opazovali in proučevali in njihovi otroci bi vzeli informacije nazaj na zemljo skupno z delegacijo martičanov. Cela ekspedicija ne bi trajala dalj kakor tri generacije. Lahko se pa računa z boljimi letalom, ki bo letelo tisoč milj na uro, kar ni nič nemogočega. V tem slučaju se čas potovanja skrči na desetinko in ekspedicija bo izvršena v eni generaciji.

Profesor Pickering pa ni odgovoren za gornje spekuliranje. On je sicer iznašel sistem signaliziranja, ampak prepričan še ni, da je kdo na Marsu, komur bi bilo vredno dajati signale.

Čeprav imajo učenjaki največje težave za ugotovljenjem kakovosti življenja na Marsu, so se dobro informirali o življenjskih razmerah na planetu. Veda ne more povedati, kakšni stvorji žive na Marsu, pove pa lahko, kakšne so ondote klimatične razmere, kak zrak je tam, kakšna je prilična slika površja itd.

Marsov diameter meri 4200 milj. To pomeni, da je Mars dvanajstkrat manjši kakor zemlja, torej še precej velik svet za obljudenje, oziroma za bivanje na njem, dasiravno zelo majhen napram drugim planetom v našem solstevju. Ker je Mars manjši kot zemlja, je manjša tudi njegova sila težnosti, in sicer dve petinki. To se pravi, da človek, ki tehta na zemlji 150 funtov, bi tehtal na Marsu okrog 60 funtov, čeprav ne bi pri tem nič izgubil na svoji moči. Človek bi se torej počutil zelo lahkega na Marsu in mogel bi akočiti dvakrat višje kot na zemlji. Ako pride kdaj ekspedicija zemljanov na Mars, bodo zemljani imeli veliko zabavo s plesom. Toda če se bodo vozili z avtomobilom in imeli nezgodo, da avtomobil

bil trči ob kak predmet, bodo odleteli poldrugo miljo nazaj. To pa ne bo zabava! Kljub temu ne bo nesreča, kajti padec na Marsu ni tako smrtonosen kakor na zemlji, kjer je pritisk težnosti večji.

Ozračje Marsa je zelo redko. To je dognana stvar. Tako je redko Marsovo ozračje, da bi zemljan ne mogel tankaj dihati. Razmere na Marsu so najnižjih tleh so torej take kot so v višini pet do šest tisoč milj na zemlji, kjer letalcem udari kri na nos in ušesa, ako se pokotajo na odprtem zraku, ki je zelo redek in valed tega manjši njegov tlak. Marsova atmosfera ne more držati vode valed redkosti. Vodni hlapi vsakakor uhajajo v nebesni prostor in planet bi bil že davno suh, ako ne bi dobival močje iz svojih notranjih virov.

Pickering piše, da ima Mars tisočkrat manj vode kakor zemlja. S tem pa še ni rečeno, da je življenje na Marsu težje radi pomanjkanja vode. Življenje se povsod prilagodi obstoječim razmeram. Na svetu imamo veliko več vode kot je potrebujemo; eden ocean ali dva bi prav lahko oddalili, če bi mogli in še bi ostalo dovolj vode. Na Marsu ni oceanov. Če so kdaj bili, so se že davno posušili; ravno tako ni rek ne jezer.

O tej stvari piše Pickering sledeče: "Vsa voda na Marsu eksistira v oblikah vodnih hlapov, ki se vedno selijo od tečaja do tečaja. Pozimi so hlapi na tečajina, kjer se spremene v sneg in led. Snežene kape je videti iz zemlje. Na spomlad se te kape stajajo zelo rapidno in napravijo obširna močvirja, ki izhlapevajo in veter nosi tenke megle proti Marsovem ekvatorju, kjer padejo na tla v obliki dežja, pravzaprav pršenja. Zaradi tenkega ozračja je menjava vročine in mraza na Marsu neverjetno hitra in velika. Voda zavre približno pri 84 stopinjah Fahrenheita in zmrazne veliko prej kakor na zemlji. Iz tega je sklepati, da so na Marsu ekstremno vroči dnevi in mrzle noči. Lahko je mogoče, da voda, ki se nabere v lužah, podnevu zavre, ponoči pa zmrazne."

Čudne razmere za življenje kaj! Edina znamenja, ki že leta in leta "pričajo" o bivanju razumnih bitij na Marsu, so takozvani "kanali", to je dolge in ravne črte, ki se križajo počez in podolž po vsej površini planeta. Opazovalci teh "kanalov" pravijo, da ne morejo biti črte delo nature, pa naj predstavljajo kar že hočejo. Fakt pa je, da bo veda imela še veliko dela, predno ugotovi, da so dotične črte res kanali, ki so jih izkopali martičani za pretakanje vode s tečajev. Nekaj takega se zdaj godi znanim "kraterjem" na luni, o katerih danes trdijo nekateri astronomi, da niso žrela ugasnjenih vulkanov, marveč vodne globeli sredi ledenikov.

ŠE ENA ZMAGA KROJASKIH DELAVCEV.

New York, N. Y. — Krojaška organizacija je izvajala še eno zmago, kajti podjetniška organizacija Wholesale Manufacturers Association je podpisala pogodbo, da bo oddajala delo le takim delavcem, v katerih delajo organizirani delavci.

Pogodba je odvrgla stavko v tovarnah, v katerih se izdelujejo žepne obleke in bluze.

Stavka v philadelphijskih delavnicah te vrste še traja in ekspektiva se je odložila; da vloži odškodninsko tožbo proti podjetnikom, ker so prelomili pogodbo in s prelomom pogodbe so pripravili delavce ob njih sezonski zaslužek.

VLAK OROPAN.

Alamosa, Colo. — Dva maskirana tolovaja oropala železniški ekspresni voz, ko se je vlak nahajal dve milj od tukaj. Ekspresni sel Gomez je bil obstreljen. Po izvršenem ropu sta tolovaja potegnili za vrvice in ko se je vlak pričel ustavljati, sta skočila z njega.

DELO ČRNE ROKE.

Chicago, Ill. — Ko je Dominik Caffaro prišel iz brivnice, je pričelo nanj streljati pet črnokarjev. Krogle so frčale na vse strani in ranjeni sta bili tudi dve ženi, ki sta na vogalu čakali na vsotične železnice. Po izvršenem ropu so črnokarji zbežali in trije so vrgli proč samokrese.

Vel dopis! In drugi spisi, romanila, ogledi, naročnine in sploh vse kar je v stili
zanimajo jednako, naj se pošlje na naslov: "Prezerva", 2007-00 So. Lowville Ave.

Tikal me je, dasi sem bil staj
petindvajset let; saj me je po-
znal od mojih mladih nog.
(Dalje prihodnjič.)

Delavski list je slika, s katero
računa vaš nasprotnik.

